

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΤΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

ΔΕΚΑΤΟ ΤΜΗΜΑ

Συνεδρίασε δημόσια στο ακροατήριό του στις 8.10.2024, με την ακόλουθη σύνθεση: Ευαγγελία – Ελισάβετ Κουλουμπίνη, Αντιπρόεδρος, Πρόεδρος του Τμήματος, Αργυρώ Μαυρομάτη και Νικόλαος Βόγκας, Σύμβουλοι, Ευθύμιος Καρβέλης (εισηγητής) και Ιωάννης Βάγιας, Πάρεδροι, οι οποίοι μετέχουν με συμβουλευτική ψήφο.

Γενικός Επίτροπος της Επικρατείας: Παραστάθηκε η Αντεπίτροπος της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, Ευαγγελία Σεραφή, ως νόμιμη αναπληρώτρια του Γενικού Επιτρόπου της Επικρατείας, ο οποίος είχε κώλυμα.

Γραμματέας: Μαρία Φορτσερά, υπάλληλος του Ελεγκτικού Συνεδρίου.

Για να δικάσει την από 24.9.2018 (Α.Β.Δ. ...2018) έφεση της εταιρείας με την επωνυμία «...», που εδρεύει στα ... Ηρακλείου Κρήτης και εκπροσωπείται νόμιμα, η οποία παραστάθηκε δια δηλώσεως του άρθρου 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020 του πληρεξουσίου δικηγόρου της Εμμανουήλ Βοργιά (ΑΜ/Δ.Σ. Ηρακλείου 943).

Κατά του Ελληνικού Δημοσίου, το οποίο εκπροσωπεί νόμιμα ο Υπουργός Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών, ο οποίος παραστάθηκε δια δηλώσεως του άρθρου 231 παρ. 1 του ν. 4700/2020 της Παρέδρου του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους Μαρίκας Γερασίμου.

Με την έφεση αυτή η εκκαλούσα ζητεί την ακύρωση α) της ...2017 απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης της Ειδικής Γραμματέα Διαχείρισης Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Ταμείου

Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής και β) της ...2018 απόφασης ανάκτησης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης.

Κατά τη συζήτηση που ακολούθησε το Δικαστήριο άκουσε :

Την Αντεπίτροπο της Επικρατείας στο Ελεγκτικό Συνέδριο, η οποία πρότεινε την έκδοση προδικαστικής απόφασης.

Μετά τη δημόσια συνεδρίαση, το Δικαστήριο συνήλθε σε τηλεδιάσκεψη (άρθρο 295 παρ. 2 του ν. 4700/2020).

Αφού άκουσε την εισήγηση του Παρέδρου Ευθυμίου Καρβέλη

Μελέτησε τα στοιχεία του φακέλου

Σκέφθηκε σύμφωνα με τον νόμο και αποφάσισε τα ακόλουθα:

1. Με την κρινόμενη έφεση, για την οποία έχει καταβληθεί το νόμιμο παράβολο (βλ. το με κωδικό πληρωμής ... ηλεκτρονικό παράβολο της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων), όπως οι λόγοι αυτής αναπτύσσονται με το από 15.10.2024 νομίμως κατατεθέν υπόμνημα, ζητείται παραδεκτά η ακύρωση **α)** της ...2017 απόφασης της Ειδικής Γραμματέα Διαχείρισης Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής, με την οποία επιβλήθηκε σε βάρος της εκκαλούσας δημοσιονομική διόρθωση ποσού 33.256,44 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στις **α'** και **β'** ενδιάμεσες δόσεις της ενίσχυσης που έλαβε για την υλοποίηση του οικείου επενδυτικού σχεδίου της στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου – Υπηρεσιών» και **β)** της ...2018 πράξης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, με την οποία αποφασίστηκε η ανάκτηση του ως άνω ποσού της δημοσιονομικής διόρθωσης πλέον τόκων, ήτοι του συνολικού ποσού των 34.221,90 ευρώ (κεφάλαιο 33.256,44 και τόκοι 965,46 ευρώ).

2. Οι γενικοί κανόνες που διέπουν το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) (διαρθρωτικά ταμεία) και το Ταμείο Συνοχής, καθορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) 1083/2006 του

Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2006 (L 210). Ο εν λόγω κανονισμός ορίζει τους στόχους στην επίτευξη των οποίων πρέπει να συμβάλουν τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής, προς τούτο δε, “καθορίζει τις αρχές και τους κανόνες όσον αφορά την εταιρική σχέση, τον προγραμματισμό, την αξιολόγηση, τη διαχείριση, συμπεριλαμβανομένης της οικονομικής διαχείρισης, την παρακολούθηση και τον έλεγχο με βάση τις συντρέχουσες αρμοδιότητες των κρατών μελών και της Επιτροπής” (άρθρο 1). Στο άρθρο 2 του ως άνω Κανονισμού ορίζεται: ως “πράξη” (στοιχείο 3) το έργο ή η ομάδα έργων “που επιλέγονται από την διαχειριστική αρχή του οικείου επιχειρησιακού προγράμματος ή με ευθύνη της σύμφωνα με κριτήρια που καθορίζονται από την επιτροπή παρακολούθησης και υλοποιούνται από έναν ή περισσότερους δικαιούχους προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι του άξονα προτεραιότητας με τον οποίο σχετίζονται”, ως “δικαιούχος” (στοιχείο 4) ο δημόσιος ή ιδιωτικός οργανισμός, φορέας ή επιχείρηση, ο αρμόδιος για την έναρξη ή την έναρξη και υλοποίηση πράξεων και ως “παρατυπία” (στοιχείο 7) “κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου η οποία προκύπτει από πράξη ή παράλειψη οικονομικού φορέα και η οποία ζημιώνει ή ενδέχεται να ζημιώσει τον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τον καταλογισμό στον κοινοτικό προϋπολογισμό αδικαιολόγητης δαπάνης”. Στον Κανονισμό καθορίζονται, επίσης, ο σκοπός της δράσης που αναλαμβάνει η Κοινότητα με τη βοήθεια των Ταμείων, ο οποίος συνίσταται στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και οι τρεις ειδικότεροι στόχοι των Ταμείων [Σύγκλιση, Περιφερειακή ανταγωνιστικότητα και απασχόληση και Ευρωπαϊκή εδαφική συνεργασία] (άρθρα 3-4), ορίζεται δε ότι η επίτευξη των στόχων των Ταμείων “επιδιώκεται στο πλαίσιο της στενής συνεργασίας ... μεταξύ της Επιτροπής και του κράτους μέλους” [εταιρική σχέση], ότι “η εταιρική σχέση καλύπτει την εκπόνηση, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων” (άρθρο 11), ότι “η υλοποίηση των επιχειρησιακών προγραμμάτων ... αποτελεί ευθύνη των κρατών μελών ...” (άρθρο 12) και ότι ο προϋπολογισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αφορά τα Ταμεία εκτελείται στα πλαίσια επιμερισμένης διαχείρισης μεταξύ των κρατών μελών και της Επιτροπής, εφαρμόζεται δε η αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης

(άρθρο 14). Κατά το άρθρο 58, “τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου των επιχειρησιακών προγραμμάτων που συγκροτούνται από τα κράτη μέλη εξασφαλίζουν ... διαδικασίες που να διασφαλίζουν την ορθότητα και την κανονικότητα των δαπανών που δηλώνονται στο πλαίσιο του επιχειρησιακού προγράμματος ...”. Κατά το άρθρο 60, “Η διαχειριστική αρχή είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση και την υλοποίηση του επιχειρησιακού προγράμματος σύμφωνα με την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης και ιδίως με στόχο: α) τη διασφάλιση της επιλογής των προς χρηματοδότηση πράξεων σύμφωνα με τα κριτήρια που εφαρμόζονται στο επιχειρησιακό πρόγραμμα καθώς και της συμμόρφωσής τους με τους ισχύοντες κοινοτικούς και εθνικούς κανόνες, καθ’ όλη την περίοδο υλοποίησής τους β) την επαλήθευση της παράδοσης των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών και της ... πραγματοποίησης των δαπανών που δηλώνουν οι δικαιούχοι για τις διάφορες πράξεις καθώς και της συμμόρφωσής τους προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες ... στ) τον καθορισμό διαδικασιών ... για τη διασφάλιση επαρκούς διαδρομής ελέγχου ...”. Κατά το άρθρο 70, “1. Τα κράτη μέλη είναι αρμόδια για τη διαχείριση και τον έλεγχο των επιχειρησιακών προγραμμάτων, ιδίως λαμβάνοντας τα ακόλουθα μέτρα: α) διασφαλίζουν ότι τα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου για τα επιχειρησιακά προγράμματα έχουν οργανωθεί σύμφωνα με τα άρθρα 58 έως 62 και λειτουργούν ουσιαστικά· β) προλαμβάνουν, εντοπίζουν και διορθώνουν παρατυπίες και ανακτούν αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά μαζί με τους τόκους υπερημερίας, ανάλογα με την περίπτωση ... 2. Στην περίπτωση που είναι αδύνατη η ανάκτηση ποσών καταβληθέντων αχρεωστήτως σε δικαιούχο, το κράτος μέλος είναι υπεύθυνο για την επιστροφή των απολεσθέντων ποσών στον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εάν αποδεικνύεται ότι η απώλεια προκλήθηκε λόγω παρατυπίας ή αμέλειάς του”. Τέλος, στο άρθρο 98 παρ. 1 και 2 του ως άνω Κανονισμού, υπό τον τίτλο “Δημοσιονομικές διορθώσεις από τα κράτη μέλη”, ορίζονται τα εξής: “1. Τα κράτη μέλη φέρουν την πρωταρχική ευθύνη για τη διερεύνηση των παρατυπιών, ενεργώντας βάσει στοιχείων για οποιαδήποτε μείζονος σημασίας μεταβολή η οποία επηρεάζει τη φύση ή τους όρους υλοποίησης ή τον έλεγχο πράξεων ή επιχειρησιακών προγραμμάτων καθώς και για τη

διενέργεια των απαιτούμενων δημοσιονομικών διορθώσεων. 2. Το κράτος μέλος προβαίνει στις απαιτούμενες δημοσιονομικές διορθώσεις όσον αφορά τις μεμονωμένες ή συστημικές παρατυπίες που διαπιστώνονται σε πράξεις ή επιχειρησιακά προγράμματα. Οι διορθώσεις που διενεργούνται από το κράτος μέλος συνίστανται στην ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς του επιχειρησιακού προγράμματος. Το κράτος μέλος λαμβάνει υπόψη τη φύση και τη σοβαρότητα των παρατυπιών καθώς και την οικονομική απώλεια του Ταμείου ...”.

3. Περαιτέρω, με τις διατάξεις των άρθρων 107 και 108 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης [πρώην άρθρα 87 και 88 Συνθ ΕΚ] καθιερώνεται η αρχή του ασυμβίβαστου των κρατικών ενισχύσεων με την εσωτερική αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και οι περιπτώσεις και προϋποθέσεις, υπό τις οποίες κατηγορίες ή σχέδια ενισχύσεων είναι δυνατόν να θεωρηθεί ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά. Με τον κανονισμό (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου της 13ης Ιουλίου 2015 (L 248) θεσπίστηκαν λεπτομερείς κανόνες για την εφαρμογή του άρθρου 108 της ΣΛΕΕ και καταργήθηκε ο προγενέστερος σχετικός κανονισμός (ΕΚ) 659/1999 του Συμβουλίου της 22ας Μαρτίου 1999 (L 83). Εξ άλλου, με τον κανονισμό 794/2004 της Επιτροπής της 21ης Απριλίου 2004 (L 140), όπως αυτός τροποποιήθηκε στη συνέχεια, θεσπίστηκαν “διατάξεις για τον υπολογισμό των προθεσμιών που ισχύουν για όλες τις διαδικασίες οι οποίες αφορούν κρατικές ενισχύσεις, καθώς και του επιτοκίου ανάκτησης παράνομων ενισχύσεων” και ορίστηκε ότι ο εν λόγω κανονισμός “εφαρμόζεται στις ενισχύσεις σε όλους τους τομείς” [άρθρο 1]. Κατά τα διαλαμβανόμενα στις αιτιολογικές σκέψεις του ως άνω κανονισμού 794/2004: “(10) Σκοπός της ανάκτησης είναι η επαναφορά στην κατάσταση που υπήρχε πριν από την αθέμιτη χορήγηση ενίσχυσης ...”.

4. Ο ν. 3614/2007 (Α΄ 267), δυνάμει του οποίου εκδόθηκαν οι προσβαλλόμενες πράξεις, αποτελεί το πλαίσιο για την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων των Διαρθρωτικών Ταμείων και του Ταμείου Συνοχής, κατά την προγραμματική περίοδο 2007-2013, ρυθμίζει δε τα ζητήματα διαχείρισης και ελέγχου των δαπανών, καθώς και ανάκτησης των αχρεωστήτως ή παρανόμως

καταβληθέντων εθνικών ή κοινοτικών κονδυλίων, κατά την εκτέλεση των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων. Ειδικότερα: Στο άρθρο 1 του νόμου αυτού περιέχονται ορισμοί: για το “Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς” [ΕΣΠΑ], το οποίο αποτελεί “πλαίσιο αναφοράς για την κατάρτιση του προγραμματισμού” του ΕΤΠΑ, του ΕΚΤ και του Ταμείου Συνοχής, για το “Επιχειρησιακό Πρόγραμμα”, το οποίο καταρτίζεται από τα αρμόδια Υπουργεία, τις Περιφέρειες και τους λοιπούς φορείς, εγκρίνεται από την Επιτροπή και “καθορίζει μια αναπτυξιακή στρατηγική με τη χρήση ενός συνεκτικού συνόλου προτεραιοτήτων, που θα επιτευχθεί με τη συνδρομή ενός Ταμείου”, για τους “Άξονες προτεραιότητας”, που έχουν συγκεκριμένους στόχους και περιλαμβάνουν ομάδα πράξεων, σχετιζόμενων μεταξύ τους, καθώς και για τους όρους “πράξη”, “δικαιούχος” και “παρατυπία” [βλ. και τους αντίστοιχους ορισμούς του προαναφερθέντος κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 του Συμβουλίου]. Κατά τους ορισμούς αυτών, ως “παρατυπία” νοείται κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου η οποία προκύπτει από πράξη ή παράλειψη οικονομικού φορέα και η οποία ζημιώνει ή ενδέχεται να ζημιώσει τον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τον καταλογισμό στον κοινοτικό προϋπολογισμό αδικαιολόγητης δαπάνης. Στο άρθρο 8 του ίδιου νόμου ορίζονται τα ακόλουθα: “1. Αντικείμενο των επαληθεύσεων ... είναι η επιβεβαίωση της παράδοσης των συγχρηματοδοτούμενων προϊόντων και υπηρεσιών και της πραγματικής πραγματοποίησης των δαπανών που δηλώνουν οι δικαιούχοι για τις διάφορες πράξεις, καθώς και της συμμόρφωσής τους προς τους κοινοτικούς και τους εθνικούς κανόνες ... 4. Η αρμόδια διαχειριστική αρχή ή ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης, στην περίπτωση διαπίστωσης παράβασης εθνικού ή κοινοτικού δικαίου, λαμβάνοντας υπόψη το είδος και τη φύση της παράβασης και τις δημοσιονομικές της επιπτώσεις, δύναται να προβεί σε ακύρωση μέρους ή του συνόλου της χρηματοδότησης της πράξης από το επιχειρησιακό πρόγραμμα, καταχωρώντας τις αντίστοιχες λογιστικές εγγραφές στο ΟΠΣ και ενημερώνει σχετικά την αρχή πιστοποίησης. Όπου απαιτείται ενημερώνει την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών για τη συνέχιση ή μη της χρηματοδότησης του έργου από το πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων. Στις περιπτώσεις που απαιτείται ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων

ποσών διαβιβάζει την απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης στον αρμόδιο διατάκτη για τη λήψη σχετικής απόφασης [όπως το εδάφιο αυτό της παραγράφου 4 αντικαταστάθηκε με το άρθρο 10 παρ. 1 του ν. 3840/2010 (Α' 53)] ... 5. Η αρμόδια διαχειριστική αρχή ή ο ενδιαμέσος φορέας διαχείρισης, εφόσον έχει σοβαρές ενδείξεις για την ύπαρξη παραβάσεων εθνικού ή κοινοτικού δικαίου προβαίνει στη διενέργεια έκτακτης επιτόπιας επαλήθευσης, ενημερώνει την αρχή πιστοποίησης και όπου απαιτείται ζητά την αναστολή χρηματοδότησης της πράξης από την αρμόδια υπηρεσία. Εφόσον κατά την επιτόπια επαλήθευση διαπιστωθεί παράβαση Εθνικού ή Κοινοτικού Δικαίου εφαρμόζονται τα αναφερόμενα στην παράγραφο 4". Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 26 του αυτού ν. 3614/2007: "1. Με την Υπουργική Απόφαση Συστήματος Διαχείρισης ή άλλη απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών προσδιορίζονται οι προβλεπόμενες στα άρθρα 8 και 13 διαδικασίες επαλήθευσης και επιθεωρήσεων, τα αντίστοιχα όργανα, οι διαδικασίες έγκρισης των σχετικών εκθέσεων, οι διαδικασίες και προθεσμίες υποβολής αντιρρήσεων, οι διαδικασίες και τα όργανα έγκρισης των δημοσιονομικών διορθώσεων. Με την ίδια απόφαση καθορίζονται οι λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος άρθρου. 2. Οι δημοσιονομικές διορθώσεις συνίστανται στη μείωση ή ακύρωση μέρους ή του συνόλου της κοινοτικής ή και εθνικής συμμετοχής σε ένα έργο ή πράξη, στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησής του από τα επιχειρησιακά προγράμματα της περιόδου 2007-2013 και είναι ανάλογες της παράβασης που διαπιστώνεται. Στις περιπτώσεις που η οικονομική επίπτωση μιας παράβασης δεν είναι δυνατόν να ποσοτικοποιηθεί επιβάλλεται κατ' αποκοπή δημοσιονομική διόρθωση. Με την απόφαση της παραγράφου 1 προσδιορίζονται τα κριτήρια και οι κλίμακες εφαρμογής των κατ' αποκοπή δημοσιονομικών διορθώσεων. Τα ποσά των δημοσιονομικών διορθώσεων, εκτός των περιπτώσεων της παραγράφου 3, αποτελούν μείωση των πιστώσεων του συνολικού προϋπολογισμού του οικείου φορέα χρηματοδότησης ή βαρύνουν τους ίδιους πόρους του δικαιούχου. 3. Πέραν της ως άνω δημοσιονομικής διόρθωσης, στις περιπτώσεις που διαπιστωθεί αχρεωστήτως καταβληθείσα δαπάνη, η σχετική δαπάνη καταλογίζεται στον λαβόντα για μη νόμιμη αιτία με ευθύνη του διατάκτη της σχετικής δαπάνης αρμόδιου Υπουργού ή Γενικού Γραμματέα Περιφέρειας ή

Νομάρχη. Στις περιπτώσεις που διαπιστώνονται ευθύνες οργάνων της διοίκησης εφαρμόζονται οι κείμενες διατάξεις. Ως αχρεώστητη καταβολή για την εφαρμογή του παρόντος νόμου θεωρείται κάθε δαπάνη στην οποία δεν αντιστοιχεί ίσης αξίας παραδοθέν προϊόν, έργο ή υπηρεσία σύμφωνα με τους όρους της σχετικής σύμβασης ή απόφασης με την οποία αναλήφθηκε η υποχρέωση της δαπάνης”.

5. Κατ’ εξουσιοδότηση του ως άνω ν. 3614/2007 εκδόθηκε η 14053/ΕΥΣ 1749/2008 απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, με τον τίτλο “Υπουργική Απόφαση Συστήματος Διαχείρισης” (Β’ 540) [η οποία τροποποιήθηκε, ακολούθως, με τις υπουργικές αποφάσεις 43804/ΕΥΘΥ 2041/2009 (Β’ 1957), 28020/ΕΥΘΥ 1212/2010 (Β’ 1088), 18818/ΕΥΘΥ 864/2011 (Β’ 1111), 5058/ΕΥΘΥ 138/2013 (Β’ 292), 28258/ΕΥΘΥ 546/2013 (Β’ 1626) και 25622/ΕΥΘΥ 592/2014 (Β’ 1491)]. Με την ανωτέρω υπουργική απόφαση καθορίζεται το σύστημα δημοσιονομικών διορθώσεων και οι διαδικασίες ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών, από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού για την υλοποίηση προγραμμάτων συγχρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007 - 2013 (Κεφάλαιο Δ). Ειδικότερα, στο Κεφάλαιο Δ της υ.α. 14053/ΕΥΣ 1749/2008 ορίζεται -ως παρατυπία: κάθε παράβαση διάταξης του κοινοτικού δικαίου, η οποία προκύπτει από πράξη ή παράλειψη οικονομικού φορέα και η οποία ζημιώνει ή ενδέχεται να ζημιώσει τον γενικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, με τον καταλογισμό στον προϋπολογισμό αδικαιολόγητης δαπάνης, -ως δημοσιονομική διόρθωση: η ακύρωση του συνόλου ή μέρους της κοινοτικής ή και εθνικής συμμετοχής σε ένα έργο ή πράξη, στο πλαίσιο της συγχρηματοδότησής του από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα της περιόδου 2007-2013, -ως αχρεωστήτως καταβληθέν ποσό: κάθε δαπάνη στην οποία δεν αντιστοιχεί ίσης αξίας παραδοθέν προϊόν, έργο ή υπηρεσία σύμφωνα με τους όρους της σύμβασης ή απόφασης με την οποία αναλήφθηκε η υποχρέωση της δαπάνης, -ως ανάκτηση: η επιστροφή των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από τον λαβόντα για μη νόμιμη αιτία και -ως διατάκτης: ο Υπουργός, ο Γενικός Γραμματέας Αποκεντρωμένης Διοίκησης ή ο Περιφερειάρχης, ή άλλο εξουσιοδοτημένο αρμόδιο όργανο, το οποίο αναλαμβάνει υποχρεώσεις σε βάρος πιστώσεων του προϋπολογισμού του φορέα του και

προσδιορίζει τις απαιτήσεις κατά του Δημοσίου [άρθρο 7]. Περαιτέρω, στο άρθρο 8 της ίδιας υ.α. ορίζονται τα ακόλουθα: “1. Οι διαδικασίες δημοσιονομικής διόρθωσης και η ανάκτηση των αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών από πόρους του κρατικού προϋπολογισμού ή τον προϋπολογισμό των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων για την υλοποίηση έργων συγχρηματοδοτούμενων στο πλαίσιο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2007 - 2013, εφαρμόζονται: (α) από την Αρχή Πιστοποίησης κατόπιν επιθεωρήσεων που διενεργούνται [σε Διαχειριστικές Αρχές και Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης], στους δικαιούχους συγχρηματοδοτούμενων πράξεων και στις πράξεις τους ... (β) από τις Διαχειριστικές Αρχές, τις Ενδιάμεσες Διαχειριστικές Αρχές, τους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων, κατόπιν διοικητικής ή επιτόπιας επαλήθευσης που διενεργούν σε πράξεις των οποίων έχουν αναλάβει τη διαχείριση, οι οποίες καλύπτουν τις διοικητικές, οικονομικές, τεχνικές και φυσικές πτυχές των πράξεων αυτών ... 2. Οι διοικητικές ή επιτόπιες επαληθεύσεις που διενεργούν τα ανωτέρω όργανα αφορούν και τη διαπίστωση της τήρησης των δεσμεύσεων, που προβλέπονται στην απόφαση χρηματοδότησης/ένταξης πράξης ή στη σύμβαση που υπογράφει ο δικαιούχος με την αρμόδια αρχή, μετά την ολοκλήρωση της υλοποίησης της πράξης και σε χρονικό ορίζοντα που προβλέπεται στην απόφαση ή στο ισχύον θεσμικό πλαίσιο ...”. Κατά τα άρθρα 10 και 11: Μετά την ολοκλήρωση της επιτόπιας επαλήθευσης/επιθεώρησης συντάσσεται από τα αρμόδια όργανα σχετική έκθεση επαλήθευσης/επιθεώρησης. Εάν κατά την επαλήθευση/επιθεώρηση διαπιστώνεται παρατυπία που αφορά δαπάνες για τις οποίες έχει καταβληθεί η αντίστοιχη δημόσια συνεισφορά, αυτή αναφέρεται στην έκθεση με κατάλληλη τεκμηρίωση και προτείνεται δημοσιονομική διόρθωση και, κατά περίπτωση, η ανάκτηση των ποσών που έχουν καταβληθεί αχρεωστήτως ή παρανόμως σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα. Τα συμπεράσματα και οι συστάσεις της επαλήθευσης/επιθεώρησης κοινοποιούνται εγγράφως στον ελεγχόμενο φορέα. Ο ελεγχθείς φορέας μπορεί να υποβάλει στην αρμόδια αρχή εγγράφως τις αντιρρήσεις του. Μετά την εξέταση των αντιρρήσεων ή την παρέλευση άπρακτης της προθεσμίας υποβολής τους, το πόρισμα της έκθεσης επαλήθευσης/επιθεώρησης οριστικοποιείται με την έκδοση απόφασης, με την οποία, εφόσον κριθούν αβάσιμες

οι αντιρρήσεις, οριστικοποιείται η δημοσιονομική διόρθωση. Εάν το οριστικοποιημένο πόρισμα επαλήθευσης/επιθεώρησης και η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης περιλαμβάνουν πρόταση ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών, η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης αποτελεί και εισήγηση προς τον αρμόδιο διατάκτη της δαπάνης για την έκδοση απόφασης ανάκτησης. Στην περίπτωση που στο οριστικοποιημένο πόρισμα της έκθεσης επαλήθευσης/επιθεώρησης προτείνεται ανάκτηση, ο ελεγχθείς φορέας μπορεί να καταβάλει το ποσό, εντός προθεσμίας από την κοινοποίηση σε αυτόν της έκθεσης, σε οποιαδήποτε Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία ή σε άλλο ειδικό λογαριασμό. Στο άρθρο 12 καθορίζονται τα αρμόδια όργανα για την έκδοση της απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης, κατά τις σχετικές διακρίσεις, στο δε άρθρο 13 ορίζονται τα ακόλουθα: Στην απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης αναφέρονται: (α) ο φορέας ή οι φορείς (φυσικά ή νομικά πρόσωπα ή δημόσιες υπηρεσίες) στους οποίους επιβάλλονται δημοσιονομικές διορθώσεις, (β) το ύψος των δημόσιων δαπανών τις οποίες αφορά η δημοσιονομική διόρθωση, (γ) η αναλυτική αιτιολογία της δημοσιονομικής διόρθωσης, (δ) αιτιολογημένη πρόταση για τη συνέχιση ή τη διακοπή της χρηματοδότησης. Εάν προβλέπεται ανάκτηση, στην απόφαση παρατίθεται, επίσης, εισήγηση προς τον διατάκτη για την έκδοση απόφασης ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών και αναφέρονται: (α) οι φορείς (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) από τους οποίους αναζητούνται τα αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντα ποσά, (β) το αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσόν, το οποίο περιλαμβάνει και τόκους, (γ) η αιτία της επιστροφής του ποσού. Εάν τα όργανα είναι και διατάκτες της δαπάνης, η απόφαση δημοσιονομικής διόρθωσης ταυτίζεται με την απόφαση ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντων ποσών [βλ. και άρθρο 14 για τον καθορισμό του ύψους της δημοσιονομικής διόρθωσης]. Κατά το άρθρο 15: Η απόφαση ανάκτησης αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέντος ποσού αποτελεί νόμιμο τίτλο βεβαίωσης του χρέους και είναι αμέσως εκτελεστή. “Στις περιπτώσεις πράξεων ενισχύσεων το προς ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό, επιστρέφεται εντόκως από την ημερομηνία καταβολής του μέχρι την ημερομηνία επιστροφής του ποσού στη ΔΟΥ. Το επιτόκιο που εφαρμόζεται είναι

το επιτόκιο αναφοράς που ορίζεται, για κάθε ημερολογιακό έτος, από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Ελλάδα και δημοσιεύεται στην Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σύμφωνα με τα οριζόμενα στο κεφάλαιο V του κανονισμού 794/2004 της Επιτροπής. Στις λοιπές περιπτώσεις, πλην κρατικών ενισχύσεων, το προς ανάκτηση αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθέν ποσό, επιβαρύνεται με τόκους υπερημερίας ...”.

6. Με την C/2007/5534/12.11.2007 απόφαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής εγκρίθηκε το Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς [ΕΣΠΑ] 2007-2013, κατά τις διατάξεις του ανωτέρω κανονισμού (ΕΚ) 1083/2006 του Συμβουλίου, στο οποίο εντάσσεται το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα [ΕΠ] “Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία” και η ειδικότερη Δράση-Πρόγραμμα “Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου-Υπηρεσιών”, συγχρηματοδοτούμενη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης [ΕΤΠΑ]. Με την 205/28/A2/11.1.2013 απόφαση του Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας, στο προοίμιο της οποίας γίνεται μνεία, μεταξύ άλλων, του ν. 3614/2007, της υ.α. 14053/ΕΥΣ 1749/2008, καθώς και των κανονισμών (ΕΚ) 1998/2006 της Επιτροπής (L 379) [για την εφαρμογή των άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης ΕΚ στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας] και 800/2008 της Επιτροπής (L 214) [για την εφαρμογή των αυτών άρθρων 87 και 88 της Συνθήκης στις κρατικές ενισχύσεις προς μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις], κλήθηκαν οι δυνητικοί δικαιούχοι να υποβάλουν προτάσεις υπαγωγής επενδυτικών σχεδίων στο Πρόγραμμα “Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου-Υπηρεσιών”, με σκοπό την χρηματοδότησή τους υπό καθεστώς κρατικών ενισχύσεων. Σύμφωνα με την Πρόσκληση “Το Πρόγραμμα θα υλοποιηθεί με βάση τον Εγκεκριμένο Οδηγό Προγράμματος και τα παραρτήματά του, ο οποίος αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της παρούσας ... Στον Οδηγό του Προγράμματος και τα Παραρτήματα περιγράφονται αναλυτικά οι προϋποθέσεις συμμετοχής, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, ο τρόπος υποβολής των προτάσεων ... ο τρόπος καταβολής των χρηματοδοτήσεων, η διαδικασία επαλήθευσης και παρακολούθησης της υλοποίησης των έργων, οι υποχρεώσεις των δικαιούχων και

οι λοιποί όροι του Προγράμματος” [βλ. σημείο 5]. Περαιτέρω, ο Οδηγός Εφαρμογής του Προγράμματος, όπως ίσχυε κατά τον κρίσιμο χρόνο [βλ. Υ.Α. 3462/827/Α2/8.6.2015 (ΑΔΑ 6ΘΜΘ465ΦΘΘ-ΩΞΘ) και 8180/2741/Α2/30.12.2016 (ΑΔΑ ΩΘΤ5465ΧΙ8-ΘΚΠ), στο Κεφάλαιο 9 για το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης της επένδυσης προβλέπει ότι «Η προθεσμία ολοκλήρωσης των χρηματοδοτούμενων επενδύσεων δεν μπορεί να υπερβαίνει την 31.12.2015...» και στο Κεφάλαιο 14 για την παραλαβή του έργου προβλέπει ότι «Η παραλαβή του έργου του κάθε δικαιούχου γίνεται από τον ΕΦΕΠΑΕ. Απαραίτητες προϋποθέσεις για την ολοκλήρωση και παραλαβή είναι: -Το έργο να έχει κριθεί ολοκληρωμένο και λειτουργικό. -Η εξόφληση του συνόλου των παραστατικών των πιστοποιημένων δαπανών του έργου. -Η ύπαρξη νόμιμης απαλλαγής ή άδειας λειτουργίας εν ισχύ... Σε περίπτωση που κατά την ολοκλήρωση του έργου δεν είναι διαθέσιμα τα ανωτέρω, θα πρέπει κατ’ ελάχιστον να προσκομισθεί η υποβληθείσα στον αρμόδιο φορέα αίτηση έκδοση/ανανέωσης αυτής ... Η νέα ή ανανεωμένη άδεια είναι υποχρεωτικό να προσκομιστεί ...μέχρι την 20η Ιανουαρίου 2017...Δεν είναι δυνατόν ένα έργο να θεωρηθεί ως ολοκληρωμένο και κατά συνέπεια να παραλειφθεί αν δεν πληρούνται αθροιστικά οι ως άνω προϋποθέσεις...Διευκρινίζεται ότι η υλοποίηση των χρηματοδοτούμενων επενδύσεων θα πρέπει να έχει ολοκληρωθεί μέχρι την 31.12.2015 ...».

7. Από τις ανωτέρω διατάξεις συνάγεται ότι όταν χορηγείται χρηματοδοτική ενίσχυση για επένδυση η οποία εντάχθηκε σε Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ, συγχρηματοδοτούμενο από κονδύλια της ΕΕ και υπαγόμενο στον ν. 3614/2007 και την υ.α. 14053/ΕΥΣ 1749/2008, όπως εν προκειμένω το ΕΠ “Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα”, ο δικαιούχος της ενίσχυσης υποχρεούται να τηρεί όλους τους όρους που προβλέπει η πράξη ένταξης, ο Οδηγός Προγράμματος και τα Παραρτήματα αυτού για την υλοποίηση της επένδυσης. Όπως άλλωστε ρητώς αναφέρεται στην μνημονευθείσα Πρόσκληση υποβολής προτάσεων, η υποχρέωση τήρησης των σχετικών όρων και προϋποθέσεων συνιστά ουσιώδη δέσμευση του δικαιούχου και αποτελεί προϋπόθεση χορήγησης της χρηματοδοτικής συνδρομής. Συναφώς δε, οι αρμόδιες ελεγκτικές αρχές οφείλουν να επαληθεύουν την τήρηση των όρων κατά το στάδιο υλοποίησης του έργου. Εάν κατά τον διενεργούμενο

έλεγχο διαπιστωθεί “παρατυπία” κατά την έννοια του ν. 3614/2007, δηλαδή παράβαση των κανόνων για την χρηματοδότηση ή την εκτέλεση του επενδυτικού σχεδίου, όπως π.χ. όταν διαπιστωθεί ότι ο δικαιούχος φορέας δεν έχει ολοκληρώσει το φυσικό αντικείμενο του έργου μέσα στο προβλεπόμενο από τον Οδηγό Προγράμματος χρονοδιάγραμμα, νομίμως επιβάλλεται εις βάρος του φορέα αυτού δημοσιονομική διόρθωση, με ακύρωση μέρους ή του συνόλου της ενωσιακής ή/και της εθνικής συμμετοχής. Η απόφαση επιβολής δημοσιονομικής διόρθωσης αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη και αποσκοπεί, αφενός, στην ακύρωση του συνόλου ή μέρους της δημόσιας συνεισφοράς του επιχειρησιακού προγράμματος στην συγκεκριμένη πράξη και, αφετέρου, στην ανάκτηση της ασύμβατης προς τον νόμο κρατικής ενίσχυσης, προκειμένου να αποκατασταθούν οι όροι του ελεύθερου ανταγωνισμού, με την κατάργηση του αθέμιτου πλεονεκτήματος που αποκόμισε ο λήπτης της ενίσχυσης χωρίς να συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις. Εξ άλλου, όταν απαιτείται ανάκτηση χρηματικού ποσού που έχει ήδη καταβληθεί στον οικονομικό φορέα-λήπτη της ενίσχυσης, μετά από διαπίστωση ότι τούτο καταβλήθηκε αχρεωστήτως ή παρανόμως, εκδίδεται απόφαση του αρμόδιου διατάκτη, η οποία και καταλογίζει στον δικαιούχο της συγχρηματοδοτούμενης πράξης την αχρεωστήτως ή παρανόμως καταβληθείσα δημόσια δαπάνη. Περαιτέρω, όταν διαπιστώνεται “παρατυπία” για το λόγο της μη εμπρόθεσμης ολοκλήρωσης του επενδυτικού σχεδίου, στην ολοκλήρωση του οποίου αποβλέπει η χορηγούμενη επιχορήγηση, η πραγματοποίηση από τον δικαιούχο ορισμένων εκ των δαπανών, κατά τον χρόνο της εκταμίευσης του ποσού της ενδιάμεσης δόσης, δεν αποτελεί νόμιμη αιτία για τη διατήρηση του καταβληθέντος στο στάδιο αυτό χρηματικού ποσού, δοθέντος ότι απαιτείται, η ολοκλήρωση της επένδυσης κατά τα προβλεπόμενα στην πράξη ένταξης και το οικείο κανονιστικό πλαίσιο (βλ. Ελ.Συν. Έβδομο Τμ. 2446/2020, ΣτΕ 885/2024, 1666/2023).

8. Από τα στοιχεία του φακέλου αποδεικνύονται τα ακόλουθα: Κατόπιν της προαναφερθείσας 205/28/Α2/11.1.2013 πρόσκλησης του Υπουργού Ανάπτυξης και Ανταγωνιστικότητας προς δυνητικούς δικαιούχους για υποβολή προτάσεων υπαγωγής επενδυτικών σχεδίων στο Πρόγραμμα «Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού,

Εμπορίου-Υπηρεσιών», εκδόθηκε η ...2014 απόφαση του αυτού Υπουργού, με την οποία εγκρίθηκε η ένταξη στον εν λόγω Πρόγραμμα, μεταξύ άλλων, και του επενδυτικού σχεδίου της εκκαλούσας, το οποίο αφορούσε στην κατασκευή υποδομών για την λειτουργία φροντιστηρίου και στην προμήθεια του αναγκαίου για τη λειτουργία του εξοπλισμού, για την υλοποίηση του οποίου έλαβε δημόσια επιχορήγηση συνολικού ύψους 33.256,44 ευρώ. Στη συνέχεια, η εκκαλούσα υπέβαλε το από 20.5.2016 αίτημα τελικής επαλήθευσης – πιστοποίησης του φυσικού και οικονομικού αντικείμενου του επενδυτικού της σχεδίου. Μετά από τη διενέργεια στις 26.10.2016 επιτόπιου ελέγχου, με την από ...2016 έκθεση τελικής επαλήθευσης/πιστοποίησης δαπανών, διαπιστώθηκε ότι «η επένδυση είναι μη ολοκληρωμένη καθώς έχουν υλοποιηθεί μερικώς κτιριακές και ηλεκτρολογικές εργασίες. Το όργανο ελέγχου δεν μπόρεσε να ταυτοποιήσει τις παρακάτω δαπάνες: έπιπλα, tablets, ηλεκτρονικούς υπολογιστές, τηλεοράσεις, φωτιστικά, σύστημα κλιματισμού. Τέλος αναφέρεται ότι δεν προσκομίστηκε κανένα έγγραφο ως άδεια λειτουργίας της εταιρείας. Προτείνεται δε η απένταξη του έργου από το πρόγραμμα καθώς δεν πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 14 του οδηγού προγράμματος. Πιο συγκεκριμένα διαπιστώθηκε ότι το έργο δεν είναι ολοκληρωμένο και λειτουργικό, δεν προσκομίστηκε το σύνολο των παραδοτέων για την πιστοποίηση δαπανών και, η επιχείρηση δεν λειτουργεί νόμιμα. Κατά συνέπεια το όργανο ελέγχου διαπιστώνει ότι η μη υλοποίηση των ανωτέρω δαπανών επηρεάζει ουσιωδώς τον ολοκληρωμένο και λειτουργικό χαρακτήρα της επένδυσης, καθώς από τις υπόλοιπες δαπάνες που υλοποιήθηκαν δεν εξυπηρετούνται οι στόχοι που είχαν τεθεί κατά την υποβολή της πρότασης». Με τις αντιρρήσεις που υπέβαλε στις ...2016, η εκκαλούσα ζήτησε την επανεξέταση της τελικής επαλήθευσης με τη διενέργεια νέου επιτόπιου ελέγχου, ισχυριζόμενη ότι: α) κατά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου προέκυψε δομικό λάθος στα θεμέλια του κτιρίου με αποτέλεσμα να είναι απαραίτητη η εγκατάστασή του εκ νέου, το οποίο είχε ως απόρροια το κτίριο να μην είναι έτοιμο κατά την ημερομηνία διενέργειας του επιτόπιου ελέγχου, β) λόγω των κτιριακών εργασιών που λάμβαναν χώρα εκείνη την περίοδο δεν ήταν εφικτή η τοποθέτηση του μηχανολογικού εξοπλισμού στον χώρο του φροντιστηρίου λόγω της κτιριακής του υποδομής, γ) έχει πλέον

ολοκληρώσει τις κτιριακές – οικοδομικές εργασίες και τις απαραίτητες ηλεκτρολογικές εγκαταστάσεις και δ) ο μηχανολογικός και λοιπός εξοπλισμός που δεν ταυτοποιήθηκε από το όργανο ελέγχου βρισκόταν στις αποθήκες των προμηθευτών και πλέον έχει τοποθετηθεί στον χώρο του φροντιστηρίου. Κατά τον νέο επιτόπιο έλεγχο που, κατ' αποδοχή του ως άνω υποβληθέντος αιτήματος της εκκαλούσας, διενεργήθηκε στις 16.1.2017, διαπιστώθηκε ότι «η επένδυση εξακολουθεί να θεωρείται μη ολοκληρωμένη καθώς έχουν υλοποιηθεί μερικώς κτιριακές και ηλεκτρολογικές εργασίες. Το όργανο ελέγχου δεν μπόρεσε να ταυτοποιήσει τις δαπάνες: έπιπλα, τηλεοράσεις, υπολογιστές, φωτιστικά, συστήματα κλιματισμού και δεν βρήκε τον μηχανολογικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό τοποθετημένο και έτοιμο για λειτουργία» (βλ. από ...2017 έκθεση επιτόπιου επανελέγχου). Ακολούθως, κατ' επίκληση του άρθρου 9 του ως άνω Οδηγού Εφαρμογής, που ορίζει ως καταληκτική ημερομηνία ολοκλήρωσης των επενδύσεων την 31.12.2015, εκδόθηκαν οι προαναφερθείσες α) ...2017 απόφαση της Ειδικής Γραμματέα Διαχείρισης Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και του Ταμείου Συνοχής, με την οποία επιβλήθηκε σε βάρος της εκκαλούσας δημοσιονομική διόρθωση ποσού 33.256,44 ευρώ, το οποίο αντιστοιχεί στις α' και β' ενδιάμεσες δόσεις της ενίσχυσης που έλαβε για την υλοποίηση του οικείου επενδυτικού σχεδίου της στο πλαίσιο του Προγράμματος «Ενίσχυση Μικρομεσαίων Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στους τομείς Μεταποίησης, Τουρισμού, Εμπορίου – Υπηρεσιών» και β)2018 πράξη του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης, με την οποία αποφασίστηκε η ανάκτηση του ως άνω ποσού της δημοσιονομικής διόρθωσης πλέον τόκων, ήτοι του συνολικού ποσού των 34.221,90 ευρώ (κεφάλαιο 33.256,44 και τόκοι 965,46 ευρώ).

9. Με την κρινόμενη έφεση προβάλλεται ότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις στερούνται νόμιμης αιτιολογίας. Ο λόγος αυτός παρίσταται αβάσιμος, και τούτο διότι οι προσβαλλόμενες αποφάσεις, που εκδόθηκαν κατ' επίκληση του άρθρου 9 του Οδηγού Εφαρμογής, όπως σαφώς προκύπτει από τα προοίμιά τους, στηρίχθηκαν στις αντικειμενικές/πραγματικές διαπιστώσεις του επιτόπιου ελέγχου και επανελέγχου, που, κατά τα ανωτέρω, διενεργήθηκαν στις 26.10.2016 και στις

16.1.2017 και τα πορίσματα των οποίων αποτυπώνονται στις προαναφερόμενες εκθέσεις. Από τις τελευταίες αποδεικνύεται (βλ. άρθρο 257 παρ. 1 και 5 ν. 4700/2020) ότι στις 31.12.2015, καταληκτική ημερομηνία για την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου της εκκαλούσας, το έργο που αποτελούσε το αντικείμενό του δεν είχε περατωθεί, κατά παράβαση των άρθρων 14 και 9 του Οδηγού Εφαρμογής, λόγω των προαναφερόμενων ουσιωδών ελλείψεων, που υπέπεσαν στην άμεση αντίληψη των ελεγκτικών οργάνων κατά τους ως άνω διενεργηθέντες από αυτά επιτόπιους ελέγχους. Ο δε ισχυρισμός της εκκαλούσας, η οποία φέρει και το σχετικό βάρος της απόδειξής του (βλ. Ελ.Συν. Δέκατο Τμ. 1651/2024), ότι οι μοναδικές ελλείψεις που παρουσίαζε το έργο στις 16.1.2017, όταν διενεργήθηκε ο ως άνω επανέλεγχος, εντοπίζονταν στη μη τοποθέτηση και λειτουργία μεμονωμένων στοιχείων (κλιματιστικού, φωτοτυπικού μηχανήματος, ειδών υγιεινής και φωτιστικών), ανεξαρτήτως του ότι δεν επαληθεύεται, αφού ουδέν αποδεικτικό στοιχείο προσκομίζεται, συνιστά, σε κάθε περίπτωση, έμμεση εκ μέρους της αποδοχή των ως άνω πραγματικών ουσιωδών ελλείψεων του έργου, που διαπιστώθηκαν στις 26.10.2016 κατά τον αρχικό επιτόπιο έλεγχο, ήτοι μετά την 31.12.2015, ημερομηνία κατά την οποία όφειλε να έχει ολοκληρώσει το έργο. Εξάλλου, με την 8180/2741/A2/30.12.2016 απόφαση του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης (ΑΔΑ ΩΘΤ5465ΧΙ8-ΘΚΠ) δεν παρατάθηκε η ως άνω καταληκτική ημερομηνία ολοκλήρωσης των χρηματοδοτούμενων επενδύσεων (31.12.2015), όπως αβάσιμα προβάλλει η εκκαλούσα, αλλά μόνο η προθεσμία προσκόμισης της άδειας για τη νόμιμη λειτουργία της επιχείρησης μέχρι την 20.1.2017, η οποία (άδεια λειτουργίας) συνιστά ανεξάρτητη και αυτοτελή προϋπόθεση παραλαβής του έργου, μη συνδεδεμένη με την εμπρόθεσμη και προσήκουσα ολοκλήρωση της επένδυσής της μέχρι τις 31.12.2015. Συνεπώς, αλυσιτελώς η εκκαλούσα επικαλείται και προσκομίζει τη ...2017 απόφαση του Δ.Σ. του Εθνικού Οργανισμού Πιστοποίησης Προσόντων και Επαγγελματικού Προσανατολισμού, με την οποία της χορηγήθηκε, άνευ αυτοψίας, άδεια λειτουργίας της επιχείρησής της, η οποία, δεν αποδεικνύει, άνευ ετέρου, την ολοκλήρωση της επένδυσής της, δηλαδή τη θέση της σε παραγωγική ετοιμότητα δοθέντος ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 της Υ.Α. 151678/ΙΑ/12 (ΦΕΚ Β' 3324/2012),

η έκδοση αυτή συναρτάται αποκλειστικά και μόνο με την πλήρωση συγκεκριμένων κτιριολογικών προδιαγραφών (πολεοδομική άδεια, πιστοποιητικό πυροπροστασίας, βεβαίωση στατικής επάρκειας). Περαιτέρω, λόγω των ως άνω ουσιωδών ελλείψεων του έργου, που καθιστούσαν την επένδυση μη ολοκληρωμένη και λειτουργική κατά την 31.12.2015 καθώς και της πρόδηλης παραβίασης των ως άνω διατάξεων του Οδηγού Εφαρμογής που ρητά απαγορεύουν την υπέρβαση της ως άνω καταληκτικής ημερομηνίας ολοκλήρωσης των χρηματοδοτούμενων επενδύσεων (31.12.2015), δεν γεννάται ζήτημα παραβίασης των αρχών της αναλογικότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης (βλ. Ελ.Συν. Έβδομο Τμ. 2046/2022 και Δέκατο Τμ. 1453/2024), όπως αβάσιμα προβάλλει η εκκαλούσα με την κρινόμενη έφεσή της, ισχυριζόμενη αναπόδεικτα, το μεν ότι το έργο παρουσίαζε επουσιώδεις ελλείψεις, το δε ότι τα όργανα του ελέγχου την είχαν διαβεβαιώσει ότι εάν προσκόμιζε την άδεια λειτουργίας της επιχείρησης μέχρι τις 20.1.2017 θα πιστοποιούσαν το φυσικό και οικονομικό αντικείμενο του έργου. Τέλος, ούτε τα προβαλλόμενα περί κλονισμού της βιωσιμότητας της επιχείρησης της εκκαλούσας πλήττουν τη νομιμότητα των προσβαλλόμενων αποφάσεων, το μεν διότι στόχος της ανάκτησης είναι η επαναφορά των πραγμάτων στην κατάσταση που επικρατούσε στην εσωτερική αγορά πριν από τη χορήγηση της ενίσχυσης (βλ. ΣτΕ 852/2022), το δε διότι δεν νοείται απαλλαγή της αποκλειστικά και μόνο για λόγους επιείκειας, οι οποίοι ανάγονται στην οικονομική αδυναμία επιστροφής του καταλογισθέντος ποσού, καθόσον σε διαφορετική περίπτωση θα αναιρείτο η ενιαία εφαρμογή και πρακτική αποτελεσματικότητα του ενωσιακού δικαίου (βλ. Ελ.Συν.Ολομ.1278/2019).

10. Συνακόλουθα, πρέπει η ένδικη έφεση να απορριφθεί, να διαταχθεί η κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου υπέρ του Δημοσίου και, εκτιμωμένων των περιστάσεων, να απαλλαγεί η εκκαλούσα από τα δικαστικά έξοδα του Δημοσίου (άρθρα 310 παρ. 1 και 314 παρ. 3 εδ. β' ν. 4700/2020).

Για τους λόγους αυτούς

Απορρίπτει την έφεση κατά της ...2017 απόφασης δημοσιονομικής διόρθωσης της Ειδικής Γραμματέα Διαχείρισης Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης καθώς και κατά της ...2018 απόφασης ανάκτησης του Αναπληρωτή Υπουργού Οικονομίας και Ανάπτυξης.

Διατάσσει την κατάπτωση του καταβληθέντος παραβόλου υπέρ του Δημοσίου. Και

Απαλλάσσει την εκκαλούσα από τα δικαστικά έξοδα του Δημοσίου.

Κρίθηκε και αποφασίσθηκε στις 22 Νοεμβρίου 2024.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ – ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΥΛΟΥΜΠΙΝΗ

Ο ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ ΠΑΡΕΔΡΟΣ
ΕΥΘΥΜΙΟΣ ΚΑΡΒΕΛΗΣ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΦΟΡΤΣΕΡΑ

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο ακροατήριο του Δικαστηρίου στις 21 Ιανουαρίου 2025.

Η ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ-ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΚΟΥΛΟΥΜΠΙΝΗ

Η ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ
ΜΑΡΙΑ ΦΟΡΤΣΕΡΑ